เทพบรรทม (เถา)

๓ ชั้น ท่อน ๑

สาวสวรรค์กัลยาเป็นข้าบาท บำเรอองค์เทวราชอันเรืองศรี
ได้ทรงฟังวังเวงเพลงดนตรี สำหรับที่เทวัญเธอบรรทม

๓ ชั้น ท่อน ๒

องค์เทวราชของข้าบาทนี่เอย พระกรเกยเขนยทอง
เสียงพิณพาทย์ระนาดฆ้อง เสนาะก้องอยู่วังเวง
นภาพื้นเสียงครื้นเครง ได้ทรงฟังวังเวงเพลงสวรรค์นั่นเอย

๒ ชั้น ท่อน ๑

สาวสวรรค์ร่ายรำตามจังหวะ บ้างเคล้าคละบ้างแยกเสียงสำเนียงสนอง
น่าเพลิดเพลินเจริญใจชวนให้มอง ระนาดฆ้องบรรเลงรับกันฉับไว

๒ ชั้น ท่อน ๒

กระจับปี่ซอสีจะเข้อู้ พินิจดูแต่ละอย่างช่างขานไข
ผู้ใดหนอช่างจัดบัญญัติไว้ ฟังแล้วพาใจให้ครื้นเครง
เหมือนได้ฟังวังเวง เพลงสวรรค์นั่นเอย

๑ ชั้น ท่อน ๑

พระทรงฟังวังเวงบรรเลงขับ ร้องรับรำร่ายกระจายเสียง

๑ ชั้น ท่อน ๒

ครื้นเครงวังเวงไปทั่วเวียง สวรรค์เพียงวิมานแก้วแพร้วเพริศพราย
เยือกเย็นเป็นสุขพระหฤทัย เวียงสวรรค์เทพไท้ของข้านี่เอย

บทร้องสามชั้นของเดิม สองชั้นและหนึ่งชั้นของ จันทนา พิจิตรคุรุการ ทำนองเพลงทางร้องทางรับสามชั้น ไม่ทราบนามท่านผู้แต่ง สองชั้นและชั้นเดียว ทั้งทางร้องและทางรับ ท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ ประดิษฐ์ขึ้น เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๐

นาคเกี้ยว (เถา)

๓ ชั้น ท่อน ๑

กินข้าวนั่งเคล้าอยู่คอยท่า ให้พิมมานั่งกินด้วยกันก่อน
เห็นพิมไม่กินพร้อมก็ย่อมวอน ปั้นป้อนปลอบปลื้มประโลมใจ

๓ ชั้น ท่อน ๒

เห็นเขาเป็นผัวเมียกันมาก็หนัก จะรักเหมือนพ่อรักพิมหามีไม่
พ่อมาต้องด่วนร้างห่างไป ทำไมจะได้ของรักมาเชยชม

๒ ชั้น ท่อน ๑

จนจิตเกรงผิดไปไม่ได้ จนใจให้ไปแต่ผ้าห่ม
ไปกลางไพรพ่อจะได้ถนอมชม เมียจะตรมตรอมนึงอยู่เดียวดาย

๒ ชั้น ท่อน ๒

เมียจะนอนคนเดียวกระไรรอด ใครจะกอดเมียนอนให้หนาวหาย
พ่อเคยแอบแนบน้องประคองกาย เมียจะตายแล้วพ่อทูนกระหม่อมเมีย

บทเสภาขุนช้างขุนแผน

ทำนองเพลงทางร้องและทางรับสองชั้นของเก่า ไม่ทราบนามท่านผู้แต่ง ท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ ได้ประดิษฐ์ทำนองสามชั้นขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๓

นาคราช (เถา)

๓ ชั้น

เที่ยว ๑ เอนเอียงลงบนเตียงกอดหมอนข้าง เสน่ห์นางครุ่นคิดคะนึงถึง
เที่ยว ๒ รู้จักบ้านก็จะด้านไปโดยดึง จะพาดพึงพึ่งใครผู้ใดดี

๒ ชั้น

เที่ยว ๑ ช่วยพูดพาพิมมาให้พบ ไม่ลืมลบคุณเลยจนเป็นผี
เที่ยว ๒ อย่าเลยวันรุ่งขึ้นพรุ่งนี้ จะลืมบ้านพิมพี่ให้แจ้งใจ

๑ ชั้น

เที่ยว ๑ จะบิณฑบาตจากสุพรรณกาญจนบุรี   ให้พบขวัญตาพี่ให้จงได้
เที่ยว ๒ จำจะเขียนเพลงยาวซ่อนเอาไป   สมคะเนก็จะให้เสียทีเดียว

บทเสภาขุนช้างขุนแผน ของเก่า

ทำนองเพลงหนึ่งชั้นของเดิม เรียกไส้เดือนฉกจวัก ท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ ได้ประดิษฐ์สองชั้นและสามชั้นขึ้น เรียกชื่อว่านาคราชหรือไส้พระจันทร์ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๑

นกเขาขะแมร์ (เถา)

๓ ชั้น

เที่ยว ๑   พิศดูหมู่วิหคผกผิน   โบกบินร่อนร้องก้องขรม
นกแก้วสาลิกาน่าชม   เสียงระงมพลอดเพรียกเรียกกัน
เที่ยว ๒ นกเขาเคล้าคู่ชูคอ   จับตอต้นตาลขานขัน
เรียกคู่กู่พร้องก้องอรัญ   ผลัดกันไซ้ขนต้นคอ

๒ ชั้น

เที่ยว ๑ บนกิ่งกะทกรกนกเอี้ยง   ส่งเสียงเฉาะฉอดจอดจ้อ
จับคู่ผู้เมียเคลียคลอ   แล้วปร๋อบินปรู๋สู่พนานต์
เที่ยว ๒ สาลิกาจับกาหลงร้อง   เพราะพร้องจำเรียงเสียงหวาน
สำเนียงน่าฟังกังวาน   ฟังซ่านซาบใจใฝ่จินต์

๑ ชั้น

เที่ยว ๑ กะลุมพูจับพุ่มกะลุมพู   พาคู่เคียงโผผกผิน
เที่ยว ๒ กะลิงจับกิ่งจันทน์กิน   แล้วบินโบยสู่อัมพร

บทของ นายมนตรี ตราโมท

ทำนองเพลงทางร้องทางรับ ท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ ประดิษฐ์ขึ้นจากเพลงเขมรแท้ ๒ ชั้น ได้มาจากประเทศกัมพูชา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๖

เบญจคีรี สองชั้น

ท่อน ๑ ต้องจากทิพยสถานพิมานเมศ มาอยู่เขตเขาเขินเนินสิงขร
อนิจจาเอกาอนาทร ไม่มีเพื่อนอัปสรสาวสุรางค์
ท่อน ๒ ถ้าพี่อยู่จะได้เห็นกันทั้งสอง ควรหรือนวลน้องมาหมองหมาง
จะขอถามสักคำอย่าอำพราง ซึ่งโทษนางทำผิดติดพัน

พระราชนิพนธ์รามเกียรติ์ ร. ๒

ท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ ได้นำมาทำเป็นเพลงชุด รวม ๓ เพลง คือ ๑ เบญจคีรี เป็นเพลงที่มีลีลาแปลกกว่าเพลงอื่น ๆ โดยใช้จังหวะหน้าทับวรรคละ ๕ จังหวะ ๒. เพลงข้ามสมุทร และ ๓. เพลงเทพลีลา ประดิษฐ์ขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๔

บุหลัน (เถา)

๓ ชั้น

ท่อน ๑ ครั้นค่ำสนธยาราตรีกาล จึ่งเผยม่านออกชมแสงบุหลัน
,, ๒ ทรงกลดหมดเมฆพรายพรรณ แสงจันทร์จับแสงรถทรง

เที่ยวกลับ

ท่อน ๑ แสงโคมประทีปทองส่องสว่าง กระจ่างจับพุ่มไม้ไพรระหง
,, ๒ ดอกพยอมหอมหวานลำดวนดง สายหยุดประยงค์โยทะกา

๒ ชั้น

ท่อน ๑ หอมกลิ่นกล้วยไม้ที่ใกล้ทาง บอกบาหยันพลางแล้วแลหา
,, ๒ ลมหวนอวลกลิ่นสุมาลย์มา ระคนกลิ่นบุหงารำไป

เที่ยวกลับ

ท่อน ๑ เรไรจักจั่นสนั่นเสียง เพราะเพียงดนตรีปี่ไฉน
,, ๒ บุหลงร้องพร้องเพรียกพงไพร ฟังเพลินจำเริญใจไปมา

ชั้นเดียว

ท่อน ๑ เมื่อนั้น ระเด่นมนตรีใจกล้า
,, ๒ เป็นทัพหลังรั้งพลไคลคลา เพลาค่ำคำนึงถึงเทวี

เที่ยวกลับ

ท่อน ๑ จึงปลอมแปลงแต่งองค์เป็นอำมาตย์ ชวนพี่เลี้ยงราชทั้งสี่
,, ๒ ทรงสินธพชาติพาชี ผ่าพลมนตรีขึ้นมา

พระราชนิพนธ์ อิเหนา

ทำนองเพลงบุหลันของเดิม สองชั้นเป็นของเก่า ต่อมามีผู้ประดิษฐ์ขึ้นเป็น ๓ ชั้นและ ๑ ชั้น มีทางที่ใช้ทั่ว ๆ ไป และทางพิเศษซึ่งเรียกว่า "บุหลันทางวงวังบูรพา" ซึ่งท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ ขณะเป็นจางวางศรได้คิดขึ้น ประมาณเกือบห้าสิบปีมาแล้ว

ใบ้คลั่ง (เถา)

๓ **ชั้น** ท่อน ๑

เคลิ้มองค์ทรงหยิบพระศรีเสวย ตามเคยหาทันสังเกตไม่
บัดเดี๋ยวเสียววับจับใจ คลั่งไคล้ไม่รู้สมประดี

๓ **ชั้น** ท่อน ๒

เพราะแรงฤทธิ์วิทยาสลาเหิน บังเอิญให้ร้อนรนด้วยมนต์ผี

๓ **ชั้น** ท่อน ๓

หวนคะนึงถึงสองเทวี เร่าฤดีกระสับกระส่ายไปมา

๓ **ชั้น** ท่อน ๔

(สร้อย) ฤทัยปั่นป่วนยวนฤดี อยู่ในที่ไสยา

๒ **ชั้น** ท่อน ๑

แว่วสำเนียงเสียงเหมือนใครทูลเตือน ว่าพระเพื่อนพระแพงละห้อยหา
แน่แล้วน้องแก้วพี่ตามมา ผ่านฟ้าแลเหลียวเที่ยวมอง

๒ ชั้น ท่อน ๒

จึงแหวกวิสูตรรูดสาย ไม่เห็นกายหวนกลับเข้าในห้อง

๒ ชั้น ท่อน ๓

หยิบเขนยมาพิงนิ่งตรอง ถึงสองสายสมรนอนรำพึง

๒ ชั้น ท่อน ๔

(สร้อย) อกเสียวเปลี่ยวเปล่าเผ้าคะนึง

๑ ชั้น ท่อน ๑

พอเหลือบมาเห็นหน้ามเหสี เอ๊ะนางนี่ชะรอยจะคอยหึง

๑ ชั้น ท่อน ๒

ทำไมมาหมอบเผ้าเคล้าคลึง

๑ ชั้น ท่อน ๓

ดูประหนึ่งจะระวังนั่งคอยคุม

๑ ชั้น ท่อน ๔

(สร้อย) ด้วยแรงฤทธิ์วิทยาพาให้กลุ้ม

บทพระนิพนธ์เรื่องพระลอ

สร้อยท่อน ๔ เป็นของ ชิ้น ศิลปบรรเลง ทำนองทางรับของเดิม ทำนองทางร้องปรับปรุงใหม่โดยศิษย์คุรุสภา ของท่านครูหลวงประดิษฐ-ไพเราะ

ปฐมดุสิต

ผู้ประกอบกรรมดีเมื่อมีชีวิต ครั้นดับจิตจะได้ไปสวรรค์
ณ ชั้นสี่เป็นที่บำเพ็ญธรรม์ จ้าวสวรรค์ชั้นดุสิตสถิตครอง
วิมานแมนแดนฟ้าสง่าศรี ธรรมเทพสภาบดีเป็นที่สอง
ที่รวมเทพเทียรบูชิตตั้งจิตปอง เป็นโพธิสัตว์ปราชญ์ทั้งผองของโลกา

บรรดารัตนาจารย์ชาญสันทัด สรรพสมบัติตัดขาดไม่ปรารถนา
มุ่งเจริญตามรอยบาทพระศาสดา เพื่อสืบต่อศาสนาให้ถาวร
เมื่อคราวโลกเกิดเข็ญเห็นวิบัติ เพราะหมู่สัตวโลกลืมคำสอน
เทพผู้ทรงคุณธรรม์อันบวร ก็จุติมาดับร้อนให้ร่มเย็น

บทร้องของ ชิ้น ศิลปบรรเลง

ทำนองทางร้องและทางรับ ของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ ประดิษฐ์ขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๐

แป๊ะ (เถา)

สามชั้น ท่อน ๑
คิดไปใจหายไม่วายโศก เหมือนเดือนดับลับโลกไม่แลเห็น
สามชั้น ท่อน ๒
จะแลเหลียวเปลี่ยวเปล่าเศร้าทรวงเย็น ไหนจะเว้นโศกาโอ้อาดูร
(สร้อย) หอมอะไรที่ในสวน หอมดอกลำดวนกระดังงา
หอมกระถินหอมกลิ่นจำปา เมื่อเวลาเย็นเอย
สองชั้น ท่อน ๑
นิจจาเอ๋ยหมายเชยมณฑาทิพย์ อันสูงลิบลอยฟ้าแลหาสูญ
สองชั้น ท่อน ๒
ยิ่งซ้ำโศกโรครักมาเพิ่มพูน โอ้จะสูญสิ้นชื่อเจียวหรือไร
(สร้อย) หอมอะไรที่ในดง หอมดอกประยงค์นางแย้ม
หอมพิกุลยี่สุ่นแซม หอมไม่แรมราเอย
ชั้นเดียว ท่อน ๑
พระจันทร์เอ๋ยไฉนเลยไม่คอยท่า จะล่วงเลยลับฟ้าหรือไฉน
ชั้นเดียว ท่อน ๒
ได้รื่นรมย์ชมแสงแต่ไกล ๆ พอชื่นใจคลายกังวลหม่นหมองเอย

บทร้องสามชั้นสองชั้นของเก่า ชั้นเดียวของ จันทนา พิจิตรคุรุการ ทำนองเพลงของท่านครูพระประดิษฐไพเราะ

ปากท่อ (เขมรปากท่อ) (เถา)

สามชั้น บัดนี้คะหมังเสนา ถือสารพระบิดามาให้
เป็นเหตุด้วยดาหาเวียงชัย เกิดการศึกใหญ่ไพรี
สองชั้น ให้พี่กรีธาทัพขัณฑ์ ไปช่วยป้องกันกรุงศรี
จะรีบยกพหลมนตรี พรุ่งนี้จะให้ทันพระบัญชา
ชั้นเดียว อยู่จงดีเถิดพี่จะลาน้อง อย่าหม่นหมองเศร้าสร้อยละห้อยหา
เสร็จศึกวันใดจะไคลคลา กลับมาสู่สมภิรมย์รัก

บทพระราชนิพนธ์ อิเหนา

ทำนองทางรับทางร้อง ของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ ประดิษฐ์ขึ้นจากทำนองร้องของเก่า เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๔

พม่าห้าท่อน ๖ ชั้น

ท่อน ๑ เดินพลางทางดมชมชื่น ระรวยรื่นกลิ่นผกาหอมหวาน
มะลิซ้อนกลีบซ้อนค่อยผ่อนบาน เหมือนนงคราญแรกรุ่นดรุณี
,, ๒ พิกุลหอมเย็นจิตติดนาสา เหมือนกลิ่นผ้าห่มนางสำอางศรี
,, ๓ ในสระบัวดาษดาล้วนมาลี บัวไม่มีที่เทียบเปรียบนางบัว
,, ๔ หอมแก้วกลิ่นฟุ้งจรุงกลิ่น หอมซาบสิ้นสรรพางค์นางแก้วกลั้ว
,, ๕ กลิ่นบุหงาพาใจให้ระรัว เหมือนยวนยั่วยึดไว้มิให้จร

บทพระราชนิพนธ์ เรื่อง พระยาราชวังสัน

ทำนองทางร้องและทางรับ ของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ ประดิษฐ์ขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๒

พราหมณ์ดีดน้ำเต้า (เถา)

สี่ชั้น

เจ้าผีนว่าไฟฟอนฟูกหมอนม่าน จะมีท่านผู้อื่นเอามาให้
อันซึ่งว่าครวญคร่ำร่ำพิไร จะเกลียดไกลคนชั่วที่มัวเมา

สามชั้น

ฝันว่าร้องไห้จะได้ชม ของรักตกตมจะคืนเข้า
ที่ร้อนโรคโศกสร่างจะบางเบา มิตรเก่าจะประคองวันทองน้อย

สองชั้น

พี่กับเนื้อเย็นจะเป็นสุข อย่าทุกข์พรั่นขวัญเจ้าอย่าเศร้าสร้อย
ว่าพลางช้อนคางให้เพลินพลอย ขอจูบหน่อยเถิดนะเจ้าอย่าเศร้าใจ

ชั้นเดียว

ครานั้นวันทองผ่องโสภา ฟังเสียงเจรจาไม่จำได้
เสียงกระเส่ากระซิบยิ่งเสียวใจ ลูบไล้อกอ่อนสะเอวบาง

ทำนองทางร้องและทางรับ ท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ ประดิษฐ์ขึ้น เมื่อ พ.ศ. และได้ประดิษฐ์เป็นสี่ชั้นขึ้น เมื่อ พ.ศ.

พวงร้อย (เถา)

สามชั้น ท่อน ๑

พิศพรรณบุษบานานาชนิด ล้วนวิจิตรหลากสิ้นทั้งกลิ่นสี
หากปล่อยปละคละทั่วทั้งชั่วดี ดูไม่มีค่างวดประกวดงาม

สามชั้น ท่อน ๒

หากมีช่างฉลาดช่วยทำพวงร้อย สอดสร้อยสีสลับระยับอร่าม
จัดระเบียบเรียบขจีหมดที่ทราม ถูกต้องตามศิลปะจะน่าชม

สองชั้น ท่อน ๑

แม้การงานสิ่งใดไม่มีระเบียบ ดูไม่เรียบเกะกะยุ่งผสม
ถึงมีค่าก็ไม่ควรชวนนิยม จะทับถมเรรวนกวนวิญญาณ์

สองชั้น ท่อน ๒

หากจัดทำเป็นระเบียบเรียบร้อยดี ประดิษฐ์ประดอยเป็นศรีมีสง่า
หยิบก็ง่ายหายก็รู้ดูงามตา เหมือนบุปผาพวงร้อยชดช้อยทวี

ชั้นเดียว ท่อน ๑

อันคนเราต่างชั้นต่างวรรณะ มักเกะกะขัดกันอยู่ดูบัดสี
เพราะต่างคนต่างแข่งแย่งกันดี ก็จะมีแต่ว่าน่ารำคาญ

ชั้นเดียว ท่อน ๒

ศีลธรรมวัฒนธรรมจึงอำนวย วินัยช่วยผูกสมัครรักสมาน
เป็นพวงร้อยแนบชิดสนิทนาน จะสบศานต์สุขสวัสดิ์พิพัฒน์เอย

บทร้องของท่านพระจมื่นมานิตย์นเรศร์ ทำนองทางร้องและทางรับของเก่า

ภิรมย์สุรางค์ (เถา)

๓ ชั้น

๑ สาวอัปสรอ่อนเสียงสำเนียงสนอง เสนาะรสพจน์พร้องร้องโหยหวน
๒ สาวสุรางค์นางบำเรอเสนอนวล ตามกระบวนแบบชั้นสวรรยา(ของเก่า)

๒ ชั้น

๑ แต่ละนางร่างน้อยอ่อนช้อยชด งามหมดจดน่ารักเป็นหนักหนา
๒ ปฏิบัติบำเรอจอมเทวา ตามเวลาเคยชื่นรื่นอารมณ์

ชั้นเดียว

๑ บ้างก็ร้องบ้างก็เล่นเครื่องดีดสี มโหรีเห่กล่อมพร้อมผสม
๒ แม้ได้ฟังจะไม่คลายวายชม ย้อมอารมณ์ให้เริงรื่นชื่นบานเอย

จันทนา พิจิตรคุรุการ

ทำนองเพลงสามชั้น ของท่านครูพระประดิษฐไพเราะ ทำนองสองชั้นและชั้นเดียว ของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ

ภุมริน (ตับ)

๑ ภุมรินบินมา　　เคล้าเกสรมาลา อยู่ไม่ขาดสาย
๒ ผีเสื้อว่อนเวหา　　งามหนักหนาไม่เสื่อมคลาย
นกปรอดพลอดเสียงสาย　　อยู่บนกิ่งไม้โน่นเอย
๑ สาลิกาเสียงหวาน　　เสนาะดงดาน เสียงเพลงสวรรค์
๒ ดุเหว่าก็ร้อง　　เสียงก้องไพรวัน
คลิ้งโครงเคลียกัน　　โดดเดี่ยวอยู่นั่นคือนกกระทา
๑ นกสีชมพูตัวน้อยน่าเอ็นดู　　บินเข้ามาหา
๒ จะช่วยจับให้　　หนีไปเสียแล้ววา
มีเสียงใสคงไม่ระอา　　ด้วยปักษานี้งามเอย
๑ มยุเรศร่อนร้อง　　กระโต้งห่งกึกก้อง อยู่ในไพรสณฑ์
๒ โบราณท่านว่า　　ผลัดกับกาเขียนขน
ยูงชั่วดำทั่วตน　　แต่ยูงผลนี้งามเอย

๓ บทแรกเป็น บทพระราชนิพนธ์สมเด็จเจ้าฟ้ากรมหลวงเพชรบูรณ์อินทราชัย บทที่ ๔ ของนายมนตรี ตราโมท ทำนองเพลงของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ ประดิษฐ์ขึ้นเมื่อราว ๆ พ.ศ. ๒๔๖๓

เขมรภูมิประสาท (เถา)

สามชั้น ๑ นี่หรือองค์ท้าวทุษยันต์　　ผู้เกียรติสนั่นบันลือศักดิ์
๒ ช่างกระไรราชาแสนน่ารัก　　พึ่งประจักษ์เป็นยอดขัตติยา
๓ ดูกรทุษยันต์โปรพ　　ท้าววาสพผู้เป็นลูกข้า
ได้บอกเรื่องราวข่าวมา　　ว่าราชาไปช่วยราวี
สองชั้น ๑ ปราบกาลเนมีห้าวหาญ　　แรงราญแพ้ฤทธิ์ป่นปี้
๒ ตัวกูก็พลอยยินดี　　เธอมีความชอบจะตอบแทน
๓ กูมีนางงามทรามสวาท　　จะประสาทให้เธอไม่หวงแหน
จะหาไหนไม่สู้ทั้งดินแดน　　ถึงแม้ในเมืองแมนไม่เทียมทัน

ชั้นเดียว ๑ ดูกรอทิติเสน่หา จงพาแก้วกัลยาเลอสรรพ์
๒ เราจะยกให้ท้าวทุษยันต์ ครองกันสุขเกษมเปรมปรีดิ์
๓ ขอกษัตริย์โปรพภพนาถ ทรงราชเกษมสุขี
ไชยะชำนะไพรี อย่ามีเหตุภัยบีทา

ทำนองทางร้อง และทางรับ ของ ท่านครูหลวง ประดิษฐไพเราะ ประดิษฐ์ขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๗

ม้ารำ (เถา)

๓ **ชั้น** ท่อน ๑

ม้าเอยม้าทรง สินธพชาติอาจองสูงใหญ่
เยื้องอกยกเท้าว่องไว ดังไกรสรสีหราชจรลี

๓ **ชั้น** ท่อน ๒

ม้วนข้อย่อเท้าเป็นทีรำ ถูกน้อยซอยย่ำอยู่กับที่
ผูกเครื่องเรืองรัตน์รูจี ห้อยพู่จามรีพรายพรรณ

๒ **ชั้น** ท่อน ๑

อันม้าแซงนั้นพวกอาสา ม้าทหารแห่หน้าแข็งขัน

๒ **ชั้น** ท่อน ๒

ม้าพี่เลี้ยงเคียงม้าพระทรงธรรม์ แล้วม้ากิดาหยันตามไป

๑ **ชั้น** ท่อน ๑

สังคามาระตาเป็นม้านำ ทางถ้ำแดนดงไม่หลงใหล

๑ **ชั้น** ท่อน ๒

หน้าหลังคั่งครบคบไฟ ส่องสว่างมาในไพรพง

บทพระราชนิพนธ์ เรื่องอิเหนา

ทำนองทางร้องและทางรับของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ ประดิษฐ์ขึ้นจากทำนองสองชั้นของเก่า เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๐

มาลีหวน (เถา)

สามชั้น ท่อน ๑ เห็นเวลาฟ้าเหลืองเรืองระยับ
(สร้อย) ได้ชมก็แต่โฉมประโลมลานใจ จะจำจากไกลไปเสียแล้วเอย
แสงจันทร์ส่องงามอร่ามฉาย
สามชั้น ท่อน ๒ สว่างทั่วท้องฟ้าดาราราย
(สร้อย) โอ้วิตกอกของชาย ถึงตัวจะตายก็ไม่วายรักเอย
จวนประกายพฤกษ์ขึ้นแข่งแสงจันทรา
สองชั้น ท่อน ๑
แต่เฝ้าตรึกนึกคะนึงถึงนงราม เลยสามยามล่วงแล้วยังครวญหา
สองชั้น ท่อน ๒
มาลีหวนอวลอบตลบมา พระพายพากลิ่นฟุ้งจรุงใจ
ชั้นเดียว ท่อน ๑
ค่อยเคลื่อนคลายวายร้อนอาวรณ์ถวิล เหมือนดังได้ยุพินมาอยู่ใกล้
ชั้นเดียว ท่อน ๒
ลมชวยรวยรสสุมาลัย หอมเหมือนกลิ่นสไบบังอร

บทร้องสามชั้นของเก่า สองชั้นและชั้นเดียว ของ ชิ้น ศิลปบรรเลง ทำนองเพลงสองชั้นของเก่า สามชั้นและชั้นเดียวของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ

แมลงภู่ทอง (เถา)

สามชั้น ท่อน ๑ ดึกแล้วแก้วเนตรอย่าหน่วงรัก
,, ท่อน ๒ กอดสะพักนางสลัดสะบัดค้อน
,, ท่อน ๓ เห็นมิฟังแล้วนะเจ้าเฝ้าทำงอน
ดีก็จรไปหรือไปได้เห็นกัน

(สร้อย) เหลือไหว้เหลือวอนเหลืองอนง้อ เหลือที่จะรอที่จะอด
เหลือพยศเหลือแรงที่แข็งขัน ไม่ยอมแพ้เห็นจะแน่
ถึงชีวัน หมายว่าพ้นเจ้าไม่ได้หรือไรนาง

สองชั้น ท่อน ๑ วันทองกลัวดาบวับวาบใจ
ท่อน ๒ เงื้อฟ้าพื้นทีไรอกใจสั่น
ท่อน ๓ พ่อคุณเอ๋ยช่างไม่ลดละกัน
สองแขนฉันจะขาดกลางอยู่รำไร

(สร้อย) ทั้งเจ็บทั้งช้ำคำตัดพ้อ จะรีจะรอหาได้ไม่
อาลัยขุนช้างก็อาลัย รักเก่าเล่าก็ให้คะนึงรัก
สุดจะหักใจห้ามนะเหลือใจ

ชั้นเดียว ท่อน ๑ เมื่อไม่มีปรานีแก่ฉันแล้ว
ท่อน ๒ ขออย่าแคล้วฆ่าเสียให้ตักษัย
ท่อน ๓ มันชั่วแล้วอย่ามากลั้วให้ระคาย
อย่าต้องอายใครอื่นเพราะฉันเลย

(สร้อย) อนิจจาตามเจ้ามาด้วยความรัก ยังไม่พักเห็นใจให้เฉลย
เป่ามหาละลวยลงตรงที่เคย วันทอง เลยใจ อ่อน ยอม
ผ่อนตาม

บทร้องสามชั้นในบทเสภาขุนช้างขุนแผน สองชั้นและชั้นเดียวของ จันทนา พิจิตรคุรุการ ทำนองเพลงสามชั้นของท่านครู พระยาประสานดุริยศัพท์ สองชั้นของเก่าชั้นเดียวของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะประดิษฐ์ขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๗

ยวนเคล้า (เถา)

สามชั้น

เมื่อนั้น สองพระราชธิดาฟ้าเมืองสรอง
เนาบรรยงรัตนาศปราสาททอง หม่นหมองกมลชม้อยคอยพี่เลี้ยง

สองชั้น

สุริยนสนธยาราตรีแล้ว ไยจึงแคล้วนัดหมายเงียบหายเสียง
พี่โรยรื่นก็ไม่คืนมาวังเวียง ยิ่งหวาดก็ยิ่งเพียงพินาศแด

ชั้นเดียว

หรือเกิดเหตุปตุแดทรงทราบเรื่อง พระขุ่นเคืองข่าวลับกลับกริ้วแหว
หรือพี่เลี้ยงเลี่ยงเลี้ยวเที่ยวเชือนแช ยิ่งคิดยิ่งไม่แน่ยิ่งโศกา

พระราชนิพนธ์ เรื่องพระลอ

ทำนองเพลงทางร้องสองชั้น ของหม่อมต่วนวรวรรณ ทำนองดนตรีสามชั้นและหนึ่งชั้น ท่านครูหลวงประดิษฐฯ ประดิษฐ์ขึ้นเมื่อ พ.ศ.

ญี่ปุ่นฉะอ้อน (เถา)

๓ ชั้น

โอ้ว่าเจ้าเสาวภาคย์ของพี่เอ๋ย เมื่อไรเลยจะได้ชมสมสอง
พอพลบค่ำคร่ำครวญถึงนวลน้อง จวบจนย่ำยามสองฆ้องประโคม
แต่ข่าวคำร่ำลือแล้วมิหนำ พี่ยังซ้ำพึ่งซอยอรูปโฉม

เที่ยวกลับ

เหมือนพระเมรุเอนทับทรวงโทรม แสนโทรมนัสนึกไม่นิทรา
ให้เคลิ้มคลุ้มกลุ้มจิตผิดสังเกต ภูวเรศรัญจวนครวญหา
ให้อาลัยในสองวนิดา สุดแสนเสน่หาอาวรณ์

๒ ชั้น

เผยพระแกลแลดูแสงเดือน ดังพักตร์เพื่อนแพงทองสองสมร
เคลิ้มเห็นเป็นสองบังอร มาแนบนอนบนที่แท่นสุวรรณ
นักสนมกํามกรานอยู่งานถวาย พระแย้มยิ้มพริ้มพรายเข้ารับขวัญ
ครั้นรู้ว่าสาวสุรางค์นางกํานัล ทรงธรรม์ขวยเขินสะเทิ้นใจ

๑ ชั้น

ด้วยแรงฤทธิ์วิทยาอาคม ในอารมณ์ร้อนรนหม่นไหม้
เหมือนบ้าหลังคลั่งคลุ้มกลุ้มใจ คว้าไขว่กอดเขนยเชยชม

พระราชนิพนธ์เรื่อง พระลอ

(ทำนองทางร้องและทางรับท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ ประดิษฐ์ขึ้นจากทำนอง ๒ ชั้นของเก่า เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๙)

ระส่ำระสาย (เถา)

๓ ชั้น เผยพระแกลแลดูแสงเดือน ดังพักตร์เพื่อนแพงทองสองสมร
เคลิ้มเห็นเป็นสองบังอร มาแนบนอนบนแท่นที่สุวรรณ

๒ ชั้น นักสนมกํามกราบอยู่งานถวาย พระแย้มยิ้มพริ้มพรายเข้ารับขวัญ
ครั้นรู้ว่าสาวสุรางค์นางกํานัล ทรงธรรม์ขวยเขินสะเทิ้นใจ

๑ ชั้น เพราะแรงฤทธิ์วิทยาอาคม ในอารมณ์ร้อนรนหม่นไหม้
เหมือนบ้าหลังหลั่งคลุ้มกลุ้มใจ คว้าไขว่กอดเขนยเชยชม

พระราชนิพนธ์เรื่อง พระลอ

ทำนองทางร้องและทางรับท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ ประดิษฐ์ขึ้นจากทำนอง ๒ ชั้นของเก่า เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๓

ระหกระเหิน (เถา)

๓ ชั้น

โอ้ดาวเดือนเคลื่อนคล้อยลอยโพยม งามประโลมโลกาให้อาวรณ์
วันนี้กลับอับแสงไม่แจ้งแจ่ม นิราศแรมรสรักนางอัปสร
เหมือนโศกหนักรักยิ่งยุคนธร ให้อาวรณ์หวังสวาทไม่คลาดคลา
ด้วยสงสารพระอุณรุทที่สุดโศก แสนวิโยคจากนุชนางอุษา

๒ ชั้น

เพราะพระไทรไพรพฤกษเทวา ให้สองราเริดร้างมาห่างเชย
แสนสงสารอุณรุทราชพงศ์ มาเอองค์วาสนานิจจาเอ๋ย
แสนระกำช้ำใจกระไรเลย ลืมเสวยลืมสรงพระคงคา
ก็ยังมีศรีศุภลักษณ์ยักษ์ มาช่วยชักเชิญเสด็จระเห็จหา

๑ ชั้น ๑. มิออกอรรถมธุรสพจนา
๒. จะอาสาก็ไม่สมอารมณ์เลย
๑. พระอภัยได้สดับที่ขับกล่อม
๒. น่าถนอมเสนาะน้ำคำเฉลย
๑. ทั้งกลอนกาพย์ราบเรียบช่างเปรียบเปรย
๒. พระนึกเชยชมปัญญานางวาลี

บทร้องจากเรื่องพระอภัยมณี

ทำนองทางร้องและทางรับท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ ประดิษฐ์ขึ้นจากทำนอง ๒ ชั้นของเก่า เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๒

ลาวเสี่ยงเทียน สามชั้น (เถา)

๑. ข้อยขอบังคมองค์ทรงภพ เลิศลบแหล่งหล้าสุธาไหว
ทรงโฉมประโลมลักษณ์วิไล ดังไทเทวราชปราสาททอง
๒. จะเทียมทัดแต่กษัตริย์นครหนึ่ง ใครไม่ถึงเทียมเธอเสมอสอง
มีธิดานารีพี่น้อง ชื่อพระเพื่อนแพงทองสององค์

เที่ยวกลับ

๑. ไม่สูงต่ำดำขาวไม่มีผอม　พรั่งพร้อมสรรพางค์ดังนางหงส์
อรชรอ้อนแอ้นเอออองค์　ดวงพักตรโฉมดังดวงเดือน
๒. พิศพี่ก็ไม่มีเสมอสอง　พิศน้องก็ไม่มีเสมอเหมือน
ขนงเนตรเกศแก้มแย้มเยือน　เหมือนจะเตือนให้ต้องตาชาย

๒ ชั้น ๑. พระกรรณเทียบเปรียบกลีบบุษบง นาสิกทรงวงขอวิเชียรฉาย
๒. ดำเนินเดินทอดระทวยกาย　กรกรายคล้ายงวงเอราวัณ
๑. โอษฐ์นางอย่างสีลิ้นจี่จิ้ม　งามพริ้มเพราสมคมสัน
๒. เกศาดำระยับขลับเป็นมัน　ทนต์นั้นเทียบสีมณีนิล

ชั้นเดียว ๑. สองถันสันทัดสัตบุษ　พึ่งผุดพ้นท่าชลาสินธุ์
๒. ขึ้นบังใบใสสดหมดมลทิน　ภุมรินมิได้ใกล้กราย

พระราชนิพนธ์ กรมพระราชวังบวร ฯ

ทำนองเพลงร้องและรับของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ นำทำนองสองชั้นของเก่าประดิษฐ์ขึ้นเป็นเพลงเถาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๖

ล่องเรือ (เถา)

สามชั้น

ท่อน ๑ ลมดีพระก็ใช้ใบไป　ภูวนัยอุ้มองค์ขนิษฐา
,, ๒ ขึ้นนั่งยังท้ายเภตรา　ชมหมู่มัจฉาในสาชล

สองชั้น

ท่อน ๑ พิมทองล่องลอยคลาคล่ำ　วาฬผุดพ่นน้ำดังฝอยฝน
,, ๒ ฝูงฉนากฉลามว่ายตามวน　โลมาหน้าคนนนทรี

ชั้นเดียว

ท่อน ๑ ชี้ชมศิลาปะการัง ที่เขียวดังมรกตสดสี
,, ๒ ที่ลายก็คล้ายราชาวดี แดงเหลืองเลื่อมสีเหมือนโมรา
,, ๑ บ้างปรีมน้ำร่ำไรไคลจับ งอกสลับกับกัลปังหา
,, ๒ ชมพลางแล่นเลี้ยวเกาะมา หมายมุ่งมะละกาธานี

บทร้องสามชั้น สองชั้น ของเก่า ชั้นเดียว ของจันทนา พิจิตรคุรุการ ทำนองเพลงของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ ประดิษฐ์ขึ้นจากสองชั้นของเดิมเป็นเพลงเถา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๖

เลียบพระนคร (เขมร)

สามชั้น

ท่อน ๑. ข้าบาทข้าแต่นฤบดี องค์พระมหาศรียุติธรรมธร
,, ๒. พระเดชพุ้งผดุงด้าว ขจรข่าวบพิตรอดิศร
ข้าบาทชาวราษฎร์ถวายพร ให้พระสถาวรทรงสวัสดีเอย

บทร้องของนายกระจ่าง ทำนองเพลงของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ แต่งขึ้นทูลเกล้า ฯ ถวายเป็นการรับเสด็จพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินมณฑลปักษ์ใต้ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๘

วิลันดาโอด (เถา)

นางโฉมยงองค์สั่นให้หวั่นหวาด กัมปนาทนึกพรั่นพระขวัญหาย
ผิดสังเกตเหตุผลยลกลอุบาย เห็นดีร้ายพระอภัยใจฉกรรจ์

๒ ชั้น เขาระบือลือเล่าว่าเป่าปี่ ให้ไพรีนิทราดังอาสัญ
จึงจับท้าวจ้าวละมานผลาญชีวัน เป็นแม่นมั่นเหมือนคราวนี้ไม่มีใคร

๑ ชั้น โอ้เคราะห์กรรมซ้ำร้ายอายสดสู เป็นสุดรู้สุดฤทธิ์คิดไฉน
แล้วนึกแค้นแม้นปะพระอภัย จะชิงชัยแก้แค้นแทนบิดา

บทร้องจากเรื่องพระอภัยมณี

ทำนองสามชั้น และหนึ่งชั้น ท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ ประดิษฐ์ขึ้นจากทำนองสองชั้นของเดิม เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๖

สมิงทอง (เถา)

๓ ชั้น

ยามเช้า อุระเราชื่นแช่มแจ่มใส
สู้บุกป่ามาดมชมดอกไม้ ข้าขอบใจมาลีที่เบิกบาน
ล้วนอารีมิให้เรามาเก้อ เผยเผยอกลีบประทิ่นกลิ่นหอมหวาน
สายหยุดดกย้อยห้อยพวงยาน กลิ่นซาบซ่านนาสาดอกน่าเชย

๒ ชั้น

มลิวัลย์พันกอพฤกษาดาษ เหมือนผ้าลาดขาวลออหนอน้องเอ๋ย
รสสุคนธ์ขึ้นเป็นดงอย่าหลงเลย กำลังเผยกลีบเกสรสลอนชู

๑ ชั้น

โน่นแน่อุ๊ยสารภีไม่มีใบ เหมือนดอกไม้ทองตั้งอยู่ทั้งคู่
แมลงล้อมตอมว่อนเสียงหวี่วู่ ไม่มีผู้ช่วยสอยน้อยใจเอย

บทพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า

ทำนองทางร้องและทางรับ ๒ ชั้น ไม่ทราบนามท่านผู้แต่ง สามชั้นและชั้นเดียว ท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ ประดิษฐ์ขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๒

สาวสอดแหวน (สามชั้น)

๑. เห็นสาวสอดแหวนแสนวิจิตร วงนิดน่ารักเป็นหนักหนา
๒. ฝังเพชรพราววาววับจับนัยน์ตา โสภาเพียงแสงนิสากร

เที่ยวกลับ

๑. พินิจเพ็ชรพร่างพริ้วนิ้วนางน้อย น้ำสลับระยับย้อยเป็นเกสร

๒. แม้แหวนงามก็ไม่แม้นงามบังอร ชวนให้ค่อนคิดว่าใครเป็นคู่เคียง

(บทร้องเที่ยวแรกของกุมุท จันทร์เรือง เที่ยวกลับของจันทนา พิจิตรคุรุการ ทำนองทางร้องและทางรับของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ ประดิษฐ์ขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๔)

แสนเสนาะ (เถา)

๓ ชั้น

๑. ฟังวาจาแสนเพราะเสนาะเสียง วังเวงฟังเพียงเพลงสวรรค์

๒. (สร้อย) หอมหวนชวนชื่น เหมือนเมื่อคืนวันคู่เคียง ฟัง-เพียงจะขาดใจเอย

เหลียวหาก็ไม่แลเห็น โอ้เป็นเวรแต่ปางใด หรือมาซัดให้ชื่นใจเรียมเอย

๒ ชั้น

๑. ฟังบทกลอนวอนว่าสารพัน เสียวกระสันซ่านซึมปลาบปลื้มใจ

๒. (สร้อย) ศศิฉายประไพนภา แสง ทอง ส่อง ฟ้า ดารา โรย เอย-หนาวใจใกล้สว่าง

หนาวน้ำค้างปรายโปรย หนาวระงมหนาวลมโชย โหย-หวนสุมามาลย์เอย

๑ ชั้น

๑. ปลื้มเอยปลื้มจิต แม่ยอดชีวิตจิตใจ

๒. น้องจะพรากจากพี่ไป หัวใจจะขาดเสียแล้วเอย

(บทร้องของเก่า ทำนองทางร้องและทางรับสามชั้นของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ ทำนอง ๒ ชั้นและ ๑ ชั้น ท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ ประดิษฐขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๔)

ห่วงอาลัย (เถา)

สามชั้น เดินพลางทางคิดคำนึง ถวิลถึงน้องแล้วร้องไห้
สามราพากันมาในไพร ฤๅจะกลับไปแต่สองเรา
สองชั้น ปะยงทรงกลดหมดเมฆบัง ดูดังวิโยคโศกเศร้า
มองเขม้นเห็นเม็งรังจะเวา คิดว่าเงาน้องยาเจ้ามาตาม
ชั้นเดียว นกแซงแซวแจ้วมาเวลาดึก เขม้นนึกว่าน้องร้องทักถาม
อนิจจาป่านนี้สักกี่ยาม ให้วาบหวามโรยแรงแข็งใจจร

บทพระราชนิพนธ์เงาะป่า

ทำนองทางร้อง และทางรับสองชั้นของเดิม ทำนองทางร้องและทางรับสามชั้น และชั้นเดียว ท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ ประดิษฐ์ขึ้นเมื่อ พ.ศ.

หวลคำนึง (เถา)

สามชั้น โอ้ว่าอนิจจาความรัก พึ่งประจักษ์ดังสายน้ำไหล
มีแต่จะเชี่ยวเป็นเกลียวไป ที่ไหนเลยจะไหลกลับมา
สตรีใดในพิภพจบแดน ไม่มีใครได้แค้นเหมือนอกข้า
ด้วยใฝ่รักให้เกินพักตรา จึงมีแต่เวทนาเป็นเนืองนิจ
เที่ยวกลับ โอ้ว่าน่าเสียดายตัวนัก เพราะเชื่อลิ้นหลงรักจึงช้ำจิต
จะออกชื่อลือชั่วไปทั่วทิศ เมื่อพลั้งคิดผิดแล้วจะโทษใคร
เสียแรงหวังฝั่งฝากชีวี พระจะมีเมตตาก็หาไม่
หมายบำเหน็จจะรีบเสด็จไป ก็รู้เท่าเข้าใจในทำนอง
สองชั้น ด้วยระเด่นบุษบาโฉมตรู ควรคู่ภิรมย์สมสอง
ไม่ต่ำศักดิ์รูปชั่วเหมือนตัวน้อง ทั้งพวกพ้องสุริวงศ์พงศ์พันธุ์

เที่ยวกลับ โอ้แต่นี้สืบไปภายหน้า จะอายชาวดาหาเป็นแม่นมั่น
เขาจะค่อนนินทาทุกสิ่งอัน นางรำพันว่าพลางทางโศกา
ชั้นเดียว เมื่อนั้น พระสุริวงศ์เทวันอสัญหยา
ปลอบนางพลางเช็ดชลนา ดวงยิหวาอย่าทรงโศกี
เที่ยวกลับ จะส่างสิ้นกินแหนงแคลงใจ ที่ในบุษบามารศรี
พี่สลัดตัดใจไม่ไยดี มิได้มีปรารถนาอาลัย

พระราชนิพนธ์อิเหนา

ทำนองทางร้องและทางรับ ของ ดร. อุทิศ นาคสวัสดิ์ ประดิษฐ์ขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๕ ทำนองเพลงเที่ยวสองของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ

หอมหวน

๓ ชั้น

แต่เพลิดเพลินเดินตามเนินไศล ถึงต้นไทรร่มกว้างข้างละหาน
รากผ่านยื่นย้อยห้อยยาวยาน เยาวมาลย์โหนเล่นเป็นชิงช้า

๒ ชั้น

ผลัดกันไกวใส่จริตเหมือนบิดผัน แล้วประพันธ์กลอนขับแจ้วจับป่า
แสร้งเปรียบเปรยเย้ยหยันกันไปมา ในอุราเศร้าหมองร่วมพ้องกัน

ทำนองทางร้องและทางรับของเก่า ไม่ทราบนามท่านผู้แต่ง

อกทะเล (สามชั้น)

ท่อน ๑. ชื่นฤทัยไมตรีจิตท่านผู้พึ่ง เอื้อการุณย์มายังสังคีตสถาน
,, ๒. ดนตรีของไทยจะยืนยงดำรงนาน ก็เพราะท่านช่วยบำรุงกำลังใจ
,, ๑. ศิลปจะเฟื่องเรืองด้วยผู้รู้คุณค่า มีศรัทธาช่วยทำนุกทุกสมัย
,, ๒. ดนตรีของไทยมิใช่ด้อยน้อยหน้าใคร แท้เป็นศิลปของไทย คู่ชาติ-เอย

บทร้องของ ชิ้น ศิลปบรรเลง ทำนองเพลงของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ

อนงค์สุชาดา (เถา)

๓ ชั้น ท่อน ๑

โอ้กวางทองปองกระจงเผ้าหลงใหล เจ้าจึ่งได้ทุกข์จิตคิดไม่สม

๓ ชั้น ท่อน ๒

นางทรายทองนั้นไม่ปองใจนิยม เชิญมาชมสมสู่เป็นคู่เคียง

๒ ชั้น ท่อน ๑

ช่อบุปผาข้าถวายพระไทรย้อย ดลใจหน่อยเถิดให้มาอย่าหลีกเลี่ยง

๒ ชั้น ท่อน ๒

เห็นไว ๆ ใครหนอมามองเมียง พั้ว ๆ เพี้ยงขอกลายเป็นทรายทอง

๑ ชั้น ท่อน ๑

เสียงกรากแกรกแหวกลดามาข้างซ้าย แลละม้ายเหมือนฮเนาหน้าเศร้าหมอง

๑ ชั้น ท่อน ๒

พระไทรศักดิ์สิทธิ์ยิ่งจริงหนาน้อง ไม่เชื่อข้ามามองลองดูเลย

บทพระราชนิพนธ์เงาะป่า

ทำนองทางร้องและทางรับของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ

อาเฮีย (เถา)

๓ ชั้น ท่อน ๑

ทอดองค์ลงเหนือพระแท่นมาศ พระยุพราชมัวหมองไม่ผ่องใส

๓ ชั้น ท่อน ๒

ฟูมฟกอกกลุ้มดังสุมไฟ คิดถึงอรทัยยอดรัก

๒ ชั้น ท่อน ๑

โอ้ว่าแก้วตานิจจาเอ๋ย มาล้มเลยแลหายไม่ประจักษ์

๒ ชั้น ท่อน ๒

พี่แสนห่วงโฉมยงนงลักษณ์ ป่านฉะนี้มิรู้จักอยู่หนใด

๑ ชั้น ท่อน ๑

พระเผ้าแต่อาวรณ์ร้อนจิต คะนึงคิดหาทางจะแก้ไข

๑ ชั้น ท่อน ๒

เผ้าผลุดลุกผลุดนั่งคลั่งไคล้ จนเกือบใกล้รุ่งแสงสุริยา

บทร้องสามชั้นของเก่า สองชั้นและหนึ่งชั้นของ ลัดดา ศิลปบรรเลง ทำนองทางร้องสองชั้นของเดิม สามชั้นและหนึ่งชั้นของท่านครูพระประดิษฐไพเราะ ทำนองทางรับของท่านครูพระประดิษฐไพเราะ

บทเพลงที่คัดเลือกเป็นบทร้องในชั้นประถมศึกษา และชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

สำหรับชั้นประถมศึกษา

รายชื่อเพลง

หมวด ก. รายชื่อเพลงที่ใช้สอนในชั้นต่าง ๆ คือ

ชั้นประถมปีที่ ๑ แขกบรเทศ, นาคราช, บึนตลึงนอก, จีนขวัญอ่อน และตวงพระธาตุ

ชั้นประถมปีที่ ๒ นางนาค, วิลันดาโอด, ทองย่อน, มอญรำดาบ และหนีเสือ

ชั้นประถมปีที่ ๓ สร้อยสนตัด, นกจาก, แขกไทร, ขึ้นพลับพลานอก และลินลากระทุ่ม

ชั้นประถมปีที่ ๔ สร้อยเพลง, กะเรียนทอง, ล่องเรือพระนคร, สมเด็จ และเขมรเอวบาง

หมวด ข. เพลงต่อไปนี้เมื่อสอนเพลงสำหรับประจำชั้นหมดแล้ว จะเลือกสอนต่อไปอีกก็ได้

๑. มอญดูดาว	๑๑. พราหมณ์ดีดน้ำเต้า	๒๑. สารถีชักรถ
๒. ตะลุ่มโปง	๑๒. ทะเลบ้า	๒๒. นาคบริพัตร
๓. ลิงโลด	๑๓. สามเส้า	๒๓. บุล่ง
๔. เขมรเป่าใบไม้	๑๔. เฉียง	๒๔. แขกต่อยหม้อ
๕. ดวงเดือน	๑๕. ตะนาวแปลง	๒๕. แขกหนัง
๖. ชมดงนอก	๑๖. ช้างประสานงา	๒๖. ชมตลาด
๗. เขมรปากท่อ	๑๗. ลงสรงมอญ	๒๗. จำปาทองเทศ
๘. จีนพระยาครุฑ	๑๘. เบ้าหลุดชั้นเดียว	๒๘. พัดชา
๙. จีนดาวดวงเดียว	๑๙. ฝรั่งควง	๒๙. ลมพัดชายเขา
๑๐. กระบี่ลีลา	๒๐. จีนขิมเล็ก	๓๐. มอญโยนดาบ

ชั้นประถมปีที่ ๑

แขกบรเทศ

พุทธานุภาพนำผล เกิดสรรพมงคลน้อยใหญ่
เทวาอารักษ์ทั่วไป ขอให้เป็นสุขสวัสดี
ธรรมานุภาพนำผล เกิดสรรพมงคลเสริมศรี
เทพช่วยเมตตาปรานี ให้สุขสวัสดีทั่วกัน
สังฆานุภาพนำผล เกิดสรรพมงคลแม่นมั่น
เทเวศคุ้มครองป้องกัน สุขสวัสดิสรรพ์ทั่วไป

จากพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๖

นาคราช

ถ้าแม้ลูกปลูกฝ้ายไว้ต้นเดียว อยู่โดดเดี่ยวพอถูกลมก็ล้มได้
ถึงจะปลูกสักร้อยยังน้อยไป พายุใหญ่พัดมาก็น่ากลัว
ควรปลูกให้มากต้นจนเต็มไร่ จึงจะได้ช่วยแบ่งแรงกันทั่ว
พายุใหญ่พัดไกวจนไหวตัว ก็ไม่กลัวว่าจะล้มเพราะลมเอย

เนื้อร้องของนายยง อิงคเวทย์

ปีนตลิ่งนอก

เมล็ดข้าวสีขาวราวกับหิน คนได้กินทุกบ้านทุกฐานถิ่น
แต่กว่าจะได้ข้าวให้เรากิน ชาวนาสิ้นกำลังเกือบทั้งปี
ต้องทนแดดทนฝนทนลมหนาว จึงได้ข้าวจากนามาถึงนี่
คนกินข้าวควรนึกไว้ให้จงดี ชาวนามีคุณแก่เราไม่เบาเอย

เนื้อร้องของนายยง อิงคเวทย์

จีนขวัญอ่อน

ฉันชอบตื่นแต่เช้าเผ้าดูแสง ตะวันแดงจับฟ้าเวลาสาง
เหล่านกกาหากินบินแยกทาง หยาดน้ำค้างขังขาวดูพราวตา
ดอกไม้แย้มกลีบแฉล้มงามน่ารัก แมลงขวักไขว่วนเที่ยวค้นหา
น้ำหวานดูดสูดเกสรโฉบร่อนรา ช่างชื่นตาชื่นใจกระไรเอย

เนื้อร้องยังไม่ทราบชื่อผู้แต่ง

ตวงพระธาตุ

เราช่วยกันซื้อผ้ามาทำธง เรียกไตรรงค์สวยงามด้วยสามสี
น้ำเงินใหญ่อยู่ในสดใสดี สองข้างมีขาวพาดสะอาดตา
สองแถบแดงแบ่งวางข้างขวาซ้าย สามสีหมาย กษัตริย์ ชาติ ศาสนา
ทำเสร็จเชิญขึ้นเสาแล้วเราพา กันหันหน้ายืนตรงให้ธงไทย

เนื้อร้องของนายยง อิงคเวทย์

ชั้นประถมปีที่ ๒

นางนาค

ไก่เอ๋ย ไก่แจ้ ถึงยามขันขันแซ่กระชั้นเสียง
โก่งคอเรื่อยร้องซ้องสำเนียง ฟังเสียงบรรเลงวังเวงดัง
ถ้าตัวเราเหล่านี้หมั่นนึก ถึงคุณครูผู้ฝึกสอนสั่ง
ไม่มากนักสักวันละสองครั้ง คงตั้งแต่สุขทุกวันเอย

เนื้อร้องของหม่อมเจ้าประภากร
จากบทดอกสร้อยสุภาษิต

วิลันดาโอด

แม่เอ๋ย แม่กา เที่ยวบินหาอาหารหลายฐานถิ่น
ได้เล็กน้อยค่อยคาบไปให้ลูกกิน ลูกยังบินไม่เป็นเช่นแม่กา
แม้ฝนพรมลมหนาวแดดอ้าวอบ ไม่ยอมหลบอยู่รังยังเพียรหา
ไม่กลัวแดดลมฝนทนไปมา กลัวแต่ว่าลูกทั้งหมดจะอดเอย

เนื้อร้องของนายยง อิงคเวทย์

ทองย่อน

เอออะไรใจน้อยกะจิหริด อันเรื่องนิดเดียวเท่านี้ก็โกรธได้
เผ้าหน้าบึ้งขึ้งค้อนกันร่ำไป ราวกับไม่มีวันจะคืนดี
ค่อยพูดกันผันผ่อนเถิดนะคุณ อย่าหันหุนฉุนเฉียวไม่พอที่
โกรธกันไปใช่ว่าประโยชน์มี จงปรานียกโทษหายโกรธเอย

เนื้อร้องยังไม่ทราบชื่อผู้แต่ง

มอญรำดาบ

จิงเอ๋ย จิงโจ้ เล่นโล้ในลำสำเภาใหญ่
เพื่อออกแรงออกกำลังโดยตั้งใจ ที่จะให้เข้มแข็งและอดทน
เรานักเรียนต้องไม่คร้านการกีฬา เรื่องพลศึกษาต้องฝึกฝน
ให้แข็งแรงถ้วนทั่วทุกตัวคน เพื่อเป็นคุณแก่ตนและชาติเอย

เนื้อร้องของหลวงวิจิตรวาทการ
จากบทดอกสร้อยสุภาษิต

หนีเสือ

จะหนีภัยไข้บ่วยด้วยย้ายบ้าน ไม่เป็นการหนีรอดปลอดไปได้
เพราะโรคร้ายย้ายติดชิดตัวไป อยู่ที่ไหนโรคนั้นก็พลันมี
ถ้าหนีด้วยรักษาอนามัย มั่นอยู่ในความสะอาดอย่างถ้วนถี่
ให้บ้านเรือนร่างกายผ่องใสดี ก็จะหนีโรคภัยได้พ้นเอย

เนื้อร้องของนายมนตรี ตราโมท

ชั้นประถมปีที่ ๓

สร้อยสนตัด

ความกล้าหาญชาญชัยมีใจจริง ย่อมเป็นสิ่งเชิดชูให้ฟูเฟื่อง
คนนิยมชมนามงามประเทือง เป็นที่เลื่องลือก้องเกียรติกำจร
คือความกล้าสารภาพยอมรับผิด ในการกิจที่พลั้งมาครั้งก่อน
กล้ากระทำที่ควรล้วนบวร กล้าบั่นทอนสิ่งชั่วจากตัวเอย

เนื้อร้องของนายมนตรี ตราโมท

นกจาก

อันอาภรณ์แพรผ้าสารพัด เป็นสมบัติภายนอกหลอกให้หลง
ถึงแต่งงามตามสมัยก็ไม่คง อยู่ยืนยงเหมือนวิชาเป็นอาภรณ์
อันวิชาพาตนให้คนชอบ ใครจะลอบคร่าฉุดไม่หลุดถอน
ติดตัวทรงคงสวยไม่ม้วยมรณ์ เป็นอาภรณ์ล้ำเลิศประเสริฐเอย

เนื้อร้องของหม่อมเจ้าหญิงพิจิตรจิราภา เทวกุล

แขกไทร

นกเอ๋ย นกเอี้ยง คนเข้าใจว่าเจ้าเลี้ยงซึ่งควายเฒ่า
แต่นกเอี้ยงนั้นเลี่ยงทำงานเบา แม้อาหารก็ไปเอาบนหลังควาย
เปรียบเหมือนคนทำตนเป็นกาฝาก รู้มากเอาเปรียบคนทั้งหลาย
หนีงานหนักคอยสมัครงานสบาย จึงน่าอายเพราะเอาเยี่ยงนกเอี้ยงเอย

เนื้อร้องของหลวงวิจิตรวาทการ
จากบทดอกสร้อยสุภาษิต

ขึ้นพลับพลานอก

ปลูกต้นข้าวเกิดเมล็ดข้าวดังเขาว่า ปลูกถั่วงาเกิดถั่วงาเป็นแม่นมั่น
ปลูกอย่างไรได้ผลอย่างเดียวกัน ตามพืชพันธุ์ที่หว่านลงจงเข้าใจ
อันความชั่วที่ปลูกลงคงได้ชั่ว ความดีคงไม่กลั้วคุ้มตัวได้
ปลูกความดีผลดีมีเรื่อยไป ความชั่วไซร้อย่าปลูกเป็นถูกเอย

เนื้อร้องของหม่อมเจ้าหญิงพิจิตรจิราภา เทวกุล

ลินลากระทุ่ม

เที่ยวเก็บบุบผามาลาศ พุทธชาดสุกรมนมสวรรค์
ซ่อนกลิ่นพิกุลมะลิวัลย์ กรรณิการ์การะเกดประยงค์
กุหลาบคัดเค้าสาวหยุด ชาตบุษย์จำปามหาหงส์
ยี่สุ่นบุนนาคลินจง กาหลงลำดวนสารภี

จากพระราชนิพนธ์เรื่องรามเกียรติ์

ชั้นประถมปีที่ ๔

สร้อยเพลง

ใครมาเป็นเจ้าเข้าครอง คงจะต้องบังคับขับไส
เคี่ยวเข็ญเย็นค่ำกรำไป ตามวิสัยเชิงเช่นผู้เป็นนาย
เขาจะเห็นแก่หน้าค่าชื่อ จะนับถือพงศ์พันธุ์นั้นอย่าหมาย
ไหนจะต้องเหนื่อยยากลำบากกาย ไหนจะอายทั่วทั้งโลกา

จากพระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๖

กาเรียนทอง

เหลือบเห็นกวางขำดำขลับ งามสรรพสะพรั่งดังเลขา
งามเขาเป็นกิ่งกาญจนา งามตานิลรัตน์รูจี
คอโก่งเป็นวงราววาด รูปสะอาดราวนางสำอางศรี
เหลียวหน้ามาดูภูมี งามดั่งนารีชำเลืองอาย

จากพระราชนิพนธ์เรื่องศกุนตลา

ล่องเรือพระนคร

โรงเรียนเรานี้ฤๅคือเรือใหญ่ ลูกเรือได้ดุจหมู่ผู้ศึกษา
ครูอาจารย์ท่านคล้ายนายนาวา ควบคุมพาเพื่อลุถิ่นอุดม
การจะไปให้ตลอดรอดฝั่งได้ ด้วยร่วมใจจังจริงทุกสิ่งสม
ทำหน้าที่ทุกทางอย่างเกลียวกลม ผลปรารมภ์เรือไปได้ดั่งปอง

เนื้อร้องยังไม่ทราบชื่อผู้แต่ง

สมเด็จ

อันสมเด็จพระมหากษัตริย์ราช เป็นขวัญชาติธงชัยของไทยผอง
(ชื่นหฤทัย เรามีธงชัยขวัญใจชาติเอย)
เป็นฉัตรแก้วกั้นเกศประเทศครอง ทรงปกป้องประชาราษฎร์ให้ร่มเย็น
(ชื่นพระคุณ ด้วยทรงการุณย์ไทยอุ่นอกเอย)
ควรเคารพอภิวันทน์มั่นดวงจิต เชิญบูชิตพระคุณไว้ให้สูงเด่น
(มั่นดวงใจ เทิดพระคุณไว้เหนือใดอื่นเอย)
ร่วมจงรักภักดีมิวายเว้น ให้สมเป็นไทยชาติรักราชเอย
(มั่นภักดี ในบาทธุลีไม่มีเปลี่ยนเอย)

เนื้อร้องของนายมนตรี ตราโมท

เขมรเอวบาง

ลมชวยรวยกลิ่นดอกไม้สด ระรื่นรสหอมตระหลบอบนาสา
ฝูงวิหคโผผันจำนรรจา ตามภาษาแสนเสนาะพึ่งเพราะเพลิน
เขียวชอุ่มพุ่มพฤกษ์แลสล้าง ทั้งสองข้างแลลิ่วทิวเขาเขิน
เหมือนช่างแต่งแกล้งวาดฉลาดเกิน งามเจริญยามพิศต้องติดใจ

จากพระราชนิพนธ์เรื่องอิเหนา

สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

รายชื่อเพลง

หมวด ก. รายชื่อเพลงที่ใช้สอนในชั้นต่าง ๆ คือ

ชั้นมัธยมปีที่ ๑ ลาวเจริญศรี, โล้, สิงโตเล่นหาง, ขอมกล่อมลูก, เวสสุกรรม, จีนแส, สร้อยสนเต็ม, ตะนาว

ชั้นมัธยมปีที่ ๒ สาลิกาเขมร, พม่าเห่, ลาวดำเนินทราย, แขกสาหร่าย, ม้าย่อง, หรุ่ม, แขกลพบุรี, ดอกไม้ไทร

ชั้นมัธยมปีที่ ๓ เต่ากินผักบุ้ง, เขมรโพธิสัตว์, ลาวคำหอม, หกบท, เขมรไทรโยค, ครอบจักรวาล, ชมดงใน, สมิงทองมอญ

หมวด ข. เพลงต่อไปนี้เมื่อสอนเพลงสำหรับประจำชั้นหมดแล้ว จะเลือกสอนต่อไปอีกก็ได้

๑. สีนวล	๑๑. คำหวาน	๒๑. กระบอก
๒. เขมรพระปทุม	๑๒. ลิงลาน	๒๒. สะสม
๓. ลาวครวญ	๑๓. ญวนเคล้า	๒๓. แขกมอญ
๔. แขกอะหวัง	๑๔. ลาวเสี่ยงเทียน	๒๔. เขนง
๕. คลื่นกระทบฝั่ง	๑๕. แป๊ะ ๒ ชั้น	๒๕. ยานี
๖. บังใบ	๑๖. ลาวลำปาง	๒๖. ทะแย
๗. ธรณีร้องไห้	๑๗. มอญร้องไห้	๒๗. โอ้ลาว
๘. กบเต้น	๑๘. ล่องน่านเล็ก	๒๘. เขมรใหญ่
๙. ลาวสวยรวย	๑๙. ลาวเจ้าซู	๒๙. ต้นบรเทศ
๑๐. ลาวชมดง	๒๐. กระบอกทอง	๓๐. เทพทอง

ชั้นมัธยมปีที่ ๑

เจริญศรี

ผู้ปรากฏยศศักดิ์เจริญศรี ซึ่งเป็นที่ชนเคารพนอบนบไหว้
ย่อมได้สร้างคุณงามความดีไว้ จึงยังให้ไกรเกริกเกียรติคุณ
การสะสมความดีมีในตน เหมือนเก็บผลเพิ่มไว้ใช้เกื้อหนุน
ยิ่งได้มากก็ทวีให้มีทุน คอยค้ำจุนเทิดทวีศักดิ์ศรีเอย

(นายมนตรี ตราโมท แต่ง)

โล้

เวลาค่ำน้ำค้างลงพร่างพร้อย แพน้อยลอยพัดมาเท้งเต้ง
ลมกระพือพัดคลื่นเสียงครืนเครง ให้วังเวงเปลี่ยวเปล่าเศร้าอุรา
เหลียวหลังฝั่งฝาก็ห่างหาย เห็นแต่ฝูงปลาว่ายทั้งซ้ายขวา
ฉนากฉลามกะโห้โลมา เหราปลาวาฬขึ้นพ่นน้ำ

(จากกากีคำกลอน ของ เจ้าพระยาพระคลัง (หน))

สิงโตเล่นหาง

เกิดเป็นคนจนมีผู้ดีไพร่ ไม่มีใครหลีกพ้นวนสงสาร
เมื่อมีเกิดแก่กายแล้ววายปราณ เป็นสถานสุดท้ายปั้นปลายชนม์
เพราะฉะนั้นเมื่อมีชีวิตอยู่ จงเร่งกู้ก่อสร้างทางกุศล
ยังประโยชน์แด่ชาติประเทศตน ถึงบรรลัยก็ให้คนคะนึงเอย

(นายมนตรี ตราโมท แต่ง)

ขอมกล่อมลูก

เอาพระคุณไตรรัตน์กระพัดจิต พระคุณเจ้าชีวิตเป็นที่หมาย
อาสาสู้ศัตรูจนตัวตาย ยอมถวายชีพเป็นบรรณาการ
ถ้าแม้เจ้าตั้งใจไว้เช่นนี้ คงจะมีความสุขทุกสถาน
ขอปวงเทวัญจงบันดาล ให้ลูกสำราญทุกเมื่อไป

(จากบทละคอนเรื่อง พระยาราชวังสัน พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๖)

เวสสุกรรม

ศิลปกรรมนำใจให้สร่างโศก ช่วยบรรเทาทุกข์ในโลกให้เหือดหาย
จำเริญตาพาใจให้สบาย อีกร่างกายก็จะพลอยสุขสราญ
แม้ผู้ใดไม่นิยมชมสิ่งงาม เมื่อถึงยามเศร้าอุราน่าสงสาร
เพราะขาดเครื่องระงับดับรำคาญ โอสถใดจะสมานซึ่งดวงใจ

(จากเสภาสามัคคีเสวก พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๖)

จีนแส

มัจฉา ช่างฉลาดเสาะหาอาหารหนอ
ไฉนไม่ปรีชากล้าเพียงพอ มาล่อปากปักษาให้ถาลง
สกุณาตาดีฉะนี้แล้ว ยังไม่แคล้วบอเลาเจ้าช่างหลง
อันมนุษย์สุดฉลาดทั้งอาจอง อย่างวยงงเหมือนสัตว์บัดสีเอย

(จากบทละคอนเรื่อง เงาะป่า พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๕)

หมายเหตุ บอเลา = กล้องสำหรับเป่าลูกดอก, ไม้ซาง

สร้อยสน

ต่างจับระบำรำพ้อน ทอดกรกรีดกรายซ้ายขวา
ร่ายเรียงเคียงคมประสมตา เลี้ยวไล่ไขว่คว้าเป็นท่าทาง
ซ้อนจังหวะประเท้าเคล่าคล่อง เลี้ยวลอดสอดคล้องไปตามหว่าง
วนเวียนเหียนหันกั้นกาง เป็นคู่คู่อยู่กลางอัมพร

(จากรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๒)

ตะนาว

ผู้มีบุญคุณล้นพ้นที่เปรียบ ใครไม่เทียบเทียมแท้เท่าแม่ข้า
แม่ถนอมกล่อมเกลี้ยงเลี้ยงลูกมา ด้วยเมตตาปรานีไม่มีปาน
แม่อุ้มท้องประคองครรภ์จนวันเกิด ลูกกำเนิดแล้วเลี้ยงสอนด้วยอ่อนหวาน
พระคุณล้นพ้นที่จะประมาณ ขอกราบกรานท่านแท้คุณแม่เอย

(นายประสิทธิ์ กีรกะจินดา แต่ง)

ชั้นมัธยมปีที่ ๒

สาลิกาเขมร

พิศดูบุบผานานาสี แม้จะมีหลายพรรณต่างสัณฐาน
แต่เมื่อจัดระเบียบใส่ไว้ในพาน ก็ตระการสีสลับระยับตา
เหมือนบุคคลร่วมอยู่เป็นหมู่เหล่า ถึงต่างเผ่าเพศพรรณชันษา
หากระเบียบวินัยมั่นในจรรยา ก็จะพาคณะให้วิไลเอย

(นายมนตรี ตราโมท แต่ง)

พม่าเห่

อันดวงจิตของครูผู้สอนสั่ง ย่อมคิดหวังให้ศิษย์สัมฤทธิ์ผล
ขจัดมืดโมหะในกมล เพื่อได้ยลแสงสว่างเห็นทางไกล
มีเมตตากรุณาอุตสาหะ ไม่เลยละชี้แจงแถลงไข
เห็นศิษย์เขลาเศร้าทรวงด้วยห่วงใย เห็นศิษย์ไววิทยาปรีดาเอย

(นายมนตรี ตราโมท แต่ง)

ดำเนินทราย

ศศิธรแจ่มกระจ่างฟ้า สายนภาผ่องจรัสรัศมี
เป็นประทีปส่องหล้ายามราตรี รื่นฤดี (น้อ) ของเราชาวโลกา
(สร้อย) อ้าดวงรัชนี สาดส่องรังสีเสาวภา
ชาวโลกสำราญบานอุรา ชมแสงจันทรางามเอย
ทุกชั้นพันธุ์เผ่า จันทร์เจ้าส่องไปทั่วถึงเอย
เหมือนน้ำใจครู ครูผู้อารี (น้อ)
เมตตาปรานี แก่ศิษย์บ่มีเอียงเอย

(นายมนตรี ตราโมท แต่ง)

แขกสาหร่าย

อันเพลงไทยใช่จะไร้ในคุณค่า หรือด้อยกว่าเขาอื่นนั้นหาไม่
เพลงของเราก็เสนาะเพราะจับใจ ทั้งยังเป็นสมบัติไทยสืบเนื่องมา
(สร้อย) โอ้เจ้าดอกจำปาของข้าเอย สีสวยกระไรเลยกลิ่นหอมชวนเชยรื่นนาสา
ตามสายพระพายพัดมา หอมกลิ่นจำปาไม่แพ้บุบผาของใครเอย
เรามีชาติถ้าขาดวัฒนธรรม สิ่งประจำสำหรับชาติเสียแล้วหนา
ใช่ว่าไทยจะอยู่ได้ในโลกา อย่าลืมคิดพิจารณาดูให้ดี
(สร้อย) อันชาติไทยต้องไม่กลายไปเป็นอื่น ไทยต้องยั่งยืนไทยต้องชมชื่นนิยมไทย
ร่วมชีวิตร่วมจิตใจร่วมกันใช้ของไทย อย่าเห็นของใครดีกว่าเอย

(นายถนอม นาควัชระ แต่ง)

ม้าย่อง

พวกเรานี้มีสมญาว่าชาวไทย จงตั้งใจตั้งตัวอย่ามัวหลง
ไทยเท่านั้นจะช่วยกันให้มั่นคง ขืนพะวงพึ่งเขาเราจะตาย
รีบช่วยกันคนละมือถือให้มั่น อย่าแตกกันเป็นพรรคเป็นฝักฝ่าย
สามัคคีกันไว้ทั้งใจกาย อย่าให้คลายเกลียวกระสันสัมพันธ์เอย

(นายประสิทธิ์ กีรกะจินดา แต่ง)

หรุ่ม

เผยพระแกลแลดูดาวเดือน
เห็นคล้อยเคลื่อนเลื่อนลับเหลี่ยมไศล
แสงทองส่องฟ้านภาลัย
จวนจะใกล้ไขศรีระวีวรรณ

(จากบทละคอนเรื่อง รามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๒)

แขกลพบุรี

ผู้ที่มีความรู้อยู่กับตน นับเป็นคนมีกำลังอย่างแกร่งกล้า
สุจริตเป็นเกราะกั้นกันศาตรา มีปัญญาดังอาวุธสุดแหลมคม
มีสติเป็นโล่ห์ป้องคุ้มผองภัย ย่อมมีชัยในสนามอย่างงามสม
มีเครื่องป้องกันตนคนนิยม จะชื่นชมเชิดชูเฟื่องฟูเอย

(นายประสิทธิ์ กีรกะจินดา แต่ง)

ดอกไม้ไทร

การทำตนให้เป็นพลเมืองดี ให้เป็นศรีเป็นสิ่งมีมิ่งขวัญ
ในข้อต้นต้องจำสิ่งสำคัญ อย่างหนึ่งนั้นมรรยาทโดยนิยม
(สร้อย) กิริยาวาจาดีเอย
ในบ้านหรือสถานทั่วทุกแห่ง ต้องสำแดงโดยเฉพาะให้เหมาะสม
ถูกต้องทุกบุคคลสมาคม ใครได้เห็นเป็นที่ชมชอบใจครัน
(สร้อย) มีมรรยาทดีเป็นศรีเป็นศักดิ์เอย

(ไม่ทราบนามผู้แต่ง)

ชั้นมัธยมปีที่ ๓

เต่ากินผักบุ้ง

ยามเรียนข้าจะเรียนเพียรศึกษา เพื่อก้าวหน้าต่อไปไม่ถอยหลัง
จะเหนื่อยยากสักเท่าไรไม่หยุดยั้ง จนกระทั่งสำเร็จเสร็จสมใจ
(สร้อย) ดอกเอ๋ย ดอกมะไฟ จิตมุ่งมั่นอันใดไม่แคล้วไปเลยเอย
ผลแห่งความพยายามจะตามมาสนอง สิ่งใดที่ใฝ่ปองต้องเสร็จสมอารมณ์เอย

(นายมนตรี ตราโมท แต่ง)

เขมรโพธิสัตว์

อันความผิดนิดหนึ่งอย่าพึงโกรธ ควรงดโทษกันและกันให้พลันหาย
อย่างอาฆาตบาดหมางจนวางวาย เป็นกรรมร้ายติดตัวชั่วกัปกัลป
ข้างหนึ่งโกรธข้างหนึ่งนิ่งเสียนั่นไซร้ เป็นบุญได้ดับร้อนช่วยผ่อนผัน
เหมือนตบมือข้างเดียวไม่ดังพลัน เรารักกันดีกว่าเกลียดเดียดฉันท์เอย

(ไม่ทราบนามผู้แต่ง)

คำหอม

ยามเมื่อลมพัดหวน ลมก็อวลแต่กลิ่นมณฑาทอง
ไม้เอยไม้สุดสูง อย่าสู้ปองไผเอยบ่ได้ต้อง (ไผ=ใคร)
แต่ยินเอยนามดวงเอย
โอ้เจ้าดวงดอกโกมล กลิ่นหอมพึ่งผุดพ้นพุ่มในสวนดุสิดา
แข่งแขอยู่แต่นภา ฝูงภุมราสุดบัญญาเรียมเอย
โอ้อกคิดถึงคะนึงนอนวัน นอนให้ใฝ่ฝันเห็นจันทร์แจ่มฟ้า
ทรงกลดสวยสดโสภา แสงทองส่องหล้าขวัญตาเรียม

(ไม่ทราบนามผู้แต่ง)

หกบท

เกิดเป็นคนมีจนทนอุตส่าห์ เบื้องต้นหาความรู้ตามครูสอน
มีวิชาประดับกายคล้ายอาภรณ์ แม้จะจรถิ่นใดไม่ต้องทุกข์
ในบั้นกลางแสวงหาอาชีพชอบ อุตส่าห์ประกอบชอบจึงสุข
ควรขยันหมั่นเพียรเรียนตามยุค ถึงบั้นปลายคลายทุกข์เป็นสุขเอย

(ไม่ทราบนามผู้แต่ง)

เขมรไทรโยค

บรรยายความตามไท้เสร็จยาตร ยังไทรโยคประพาสพนาสณฑ์
(น้องเอยเจ้าไม่เคยเห็น)
ไม้ไล่หลายพันธุ์คละขึ้นปะปน ที่ชายชลเขาชะโงกเป็นโกรกธาร
น้ำพุพุ่งซ่า ไหลฉ่าฉาดฉาน เห็นตระการ มันไหลจ้อกโครมจ้อกโครม
มันดังจ้อกจ้อก จ้อกจ้อก โครมโครม

น้ำใสไหลจนดูหมู่มัสยา ที่เหล่าหลายว่ายมาก็เห็นโฉม
ฝูงปักษาซร้องเสียงเพียงประโคม ยามเย็นพยับโพยมร้องเรียกรัง
เสียงนกยูงทอง มันร้องโด่งดัง หูเราฟังมันร้องดังกะโต้งโห่ง
มันร้องก้อกก้อก ก้อกก้อก กระโต้งโห่ง

(พระนิพนธ์ในสมเด็จเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์)

ครอบจักรวาล

ศักดิ์ประมูลพูนเพิ่มเฉลิมศักดิ์ สิทธิ์เหมือนรามปรามยักษ์ผู้ศักดิ์สิทธิ์
ฤทธิ์อริแรงร้ายจงพ่ายฤทธิ์ ชัยวิชิตทุกที่จงมีชัย
ปราบอรินทร์สิ้นเหิมแต่เริ่มปราบ ได้ให้ราบแรงรานอย่าหาญได้
ไปถึงไหนไพรีพินาศไป ทั่วโลกชมชื่อไทยให้ทั่วเทอญ

(จากเสภาเรื่องพระยาราชวังสัน พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๖)

ชมดงใน

พระพลางพิศพรรณรุกขชาติ งอกงามเดียรดาษบนเนินผา
ไม้ผลผลห้อยย้อยระย้า สกุณาจิกกินแล้วบินพลาง
ลางต้นเอนชายปลายสะบัด ดังไม้ดัดปลูกไว้ในกระถาง
กอรวกร่มเรียงเคียงทาง พยอมยางสูงเยี่ยมเทียมคีรี

(จากอิเหนา พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๒)

สมิงทองมอญ

จะกอปรกิจการใดให้พิเคราะห์ เมื่อเห็นเหมาะสมหวังดังหมายมั่น
จงรีบเริ่มกิจการงานสิ่งนั้น อย่าผัดวันประกันพรุ่งให้ยุ่งใจ
อันฤกษ์งามยามนั้นคือวันนี้ เป็นวันที่ควรสฤษฏ์กิจน้อยใหญ่
วันพรุ่งนี้หรือจะดีมีโชคชัย ยิ่งกว่าวันนี้ไปไม่มีเอย

(นายมนตรี ตราโมท แต่ง)

สารบาญ

พิมพ์ที่ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลไทยวัฒนาพานิช (แผนกการพิมพ์)
เลขที่ ๘๙๑ ถนนพระราม ๑ ปทุมวัน พระนคร
บุญพริ้ง ต.สุวรรณ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ๒๕๐๓